

Thury Zoltán:
MESE EGY KIS HÁZBÓL

Egy szegény asszonynak mind a három fiát elvitték katonának. Szívesen adta oda őket, mert a hazának szüksége volt rájuk. Ha még három lett volna, azokat is elküldte volna s maga is elment volna valami segítségnek, ha nem lett volna olyan nagyon gyenge és öreg. Kis barátaim, abban az országban, amelyről én most írok, olyan idők voltak akkor, hogy akinek csak egy kicsit is helyén volt a szíve, ha csak annyi ereje is volt, hogy hordozni tudta a puskát meg a kardot, háborúba ment. Sok volt az ellenség, sok katona kellett.

A szegény öregasszony egyedül maradt odahaza. Volt egy kis házikója, abban meghúzódott, szótt, font, dudorászott magában szomorú régi nótákat. Néha egy-egy nehéz sóhajtás röppent el ajkáról a három szép nagy legényfia után. Mikor a szomszédasszonyékkal, komámasszonyékkal találkozott, mindig csak a háborúról beszéltek.

– Mikor lesz már vége? – kérdezi az egyik.

– Tudja a jó Isten –. felelte a másik.

És ebben meg is nyugodtak a jámbor öregasszonyok, tovább szóttek, tovább fontak. Míg valahol messze dörgött az ágyú, ropogott a puska és csattogott a kard, tovább dudorászták szép csendesen azokat a nagyon régi szomorú nótákat.

A háború sokáig tartott, egyszer azonban vége lett. Az öregasszony erről nem tudott semmit. Akkor még nem voltak újságok, s ha lettek volna se olvashatta volna szegény, mert nem járt az iskolába. Egyszer aztán mégis megtudta. A falu végén lakott egy másik öregasszony, annak is ott voltak a fiai a háborúban s haza is tértek. A másik öregasszony nagyon örvendett, de annál inkább búsult az, akiről én beszélek. Mégis vigasztalta magát azzal, hogy ha ma nem tértek még haza, majd hazajönnek holnap, ha holnap nem, holnapután. De csak nem jöttek. A többi fiú már mind hazaszállingózott, csak ez a három maradt el.

– Én Istenem, mi érhetette őket? – sóhajtott a szegény öregasszony s mostanában már nagyon sokat sírt.

Alig látta már a fonást meg a szövést, úgy elsírta gyöngé szemét. Hiába ment át a többi öregasszony vigasztalni, nem használt szavuk. Később már kint ült egész nap a házikója előtt s úgy nézve az utat. Mikor aztán látta, hogy igazán nem jönnek már a fiai, nem tudott tovább megmaradni a kis házban. Bezárta az ajtót, zsebébe tette a kulcsot, elment a világba. Azt hitte, hogy valahol csak fel fogja találni a gyermekeit, végtelen nagy anyai szeretete lesz a vezetője s eljut hozzájuk.

Ment, mendegélt, de már nagyon régen. Bejárt hat országot, harminchat vármegyét, de bizony csak nem talált a fiai nyomába. Már minden reménység nélkül taposta a hosszú, poros országutat s visszavágyakozott a kis házba. Ott akarta bevárni az utolsó óráját.

Vissza is fordult s ment, mendegélt hazafelé. Hát egyszer, amint éppen egy széles, kiaszott mezőn megy keresztül, nagy hangos csipogást hall. De olyan volt az a csipogás, mintha jajgatás lett volna, mi lehet ez? Elindult a szegény asszony, hogy majd megkeresi azt a kis madarat, amelyik olyan fájdalmasan csipog. Meg is találta. Egy törpebokor aljában volt rakva egy kis fészekfajta s árván csipegett benne egy kis fűrj madárka. Az anyja elmaradt valahol, vagy talán megölte a kánya. A szegény öregasszony nagyon meg-

sajnálta a kis árva madarat, betette a kötőjébe, a zsebéből enni adott neki egy kis kenyérmorzsát s elvitte magával.

Ment, mendegélt, beért egy erdőbe. Hát egyszer csak nagy hangos csipogást hall megint, de olyan volt az a csipogás, mintha jajgatás lett volna. Nézett a szegény asszony mindenfelé, de nem látott semmit. Keresgéltni kezdett, mert nagyon megsajnálta a kis madarat. Az ágak, tövisek összeszaggatták a ruháját, megvérezte a kezét, lábát s még a ráncos, fehér arcát is, de azért nem hagyott fel a kereséssel. Végre meg is találta a kis-madarat. Egy vadrózsabokorban volt a fészek s a fészekben egy kis pelyhes fülemile tátogatta a száját. Se testvérkéje, se anyja, se apja, olyan egyedül állott szegényke, mint az ujjam. A szegény öregasszony adott neki egy kis kenyérmorzsát a zsebéből, betette a kötőjébe a másik kis madár mellé s tovább folytatta az útját.

Ment, mendegélt s keresztülment egy hosszú puszta falun. Nem lakott ott egy ember se, bizonyosan az ellenség kergette el őket. Hát amint ment, mendegélt, egyszerre csak valami csipogást hallott, de olyan volt ez a csipogás mintha jajgatás lett volna. Bizonyosan valami kismadár van itt is bajban, vajon hol lehet. Kereste, kereste a szegény öregasszony, mert nagyon megsajnálta, de csak nem találta. Végre nagy nehezen mégis rátalált. Egy eresz alatt volt egy fecskéfészek s benne egy árva fecskefióka. Már régen nem ehetett szegényke semmit, mert már alig tátogatta a száját. A szegény asszony ennek is adott egy kis kenyérmorzsát a zsebéből, betette a kötőjébe s tovább indult hazafelé. Ment, mendegélt szép csendesen, azalatt a három kismadár összebarátkozott a kötőjében, jó kedvük lett, csicseregtek, a fűrj és a fülemile énekelt is egy-egy nótát, nőttek, erősödtek. Mire az öregasszony elérte az ő kis házikóját, a három madár pajtás ugyancsak megtollasodott.

Hanem a kis ház bizony csak szomorú volt. Az öregasszonyt újra elfogta a nagy szomorúság, mikor már otthon volt. Hiába akarták mulattatni a madárkái, csak nem vidult fel. Ha a fiaira gondolt, úgy hullott a könnye, mint a záporosó s úgy meggörnyedt már a nagy bánatban, mint a sarló. Körülötte röpködtek a madarak, szólították a maguk nyelvéen, azt is mondták neki, hogy ne sírjon, majd jobban lesz minden, de csak nem hallgattott rájuk. A három szép derék legényfia fészkelte a szívében s ki nem úzi onnan a madár-fütty.

Egyszer a fülemile elszólította pajtásait egy sarokba s elkezdtek nagy komolyan beszélni valamit. Összedugták a fejüket, tanácskoztak a maguk módjára. Mikor jól kibeszélték magukat, mind a hárman fölugrottak az ablak párkányára, egy utolsó pillantást vetettek a szegény öregasszonyra, meg a szegényes kis szobára és huss! – egyszerre elrepült mind a három. Mikor a szegény asszony ebédet akart nekik adni, egy se volt már ott.

– Jól van, jól – mondta a szegény asszony –, hát már ti is elhagytatok, hálátlan madarak.

Azután még szomorúbb lett.

A madárkák pedig, tudja a jó Isten, hogy merre jártak. Sok, sok idő telt el, de nem lehetett semmit se hallani róluk. Hol itt szállottak meg, hol ott, nem volt nyugtok sehol. Kérdezősködtek a társaiktól mindenfelé.

– Édes testvér, nem láttad a szegény özvegyasszony fiait?

– Melyikét?

– Aki abban a kis tornyos faluban lakik a Tisza mellett.

– Nem, nem! – mindenütt csak azt felelték.

Egyszer egy öreg bagolyra akadtak az útba igazította őket.

– Menjetek csak jobbra hét mérföldet, aztán újra hetet. Ott találotok majd egy öregembert, az megmondja, hogy hol vannak.

Mentek, mentek a madarak s meg is találtál az öregembert.

Kérdezték tőle, hogy hol vannak az öregasszony fiai?

Az öregember is azt mondta nekik, amint az öreg bagoly.

– Menjetek jobbra hét mérföldet, aztán balra is hetet, ott van egy nagy város, ott vannak.

Mentek a madarak s meg is találták a nagy várost. Ott lakott a király is, egyenesen ahhoz mentek, mert az bizonyosan tudja, hogy hol vannak a fiúk.

A király nagyon elcsodálkozott, mikor megtudta, hogy mi járatban vannak. Mindjárt kiadta a parancsolatot, hogy keressék meg a fiúkat. Meg is találták, de egy sötét börtönben, ahova soha sem süttött a nap. A király mindjárt levétette kezükről, lábukról a láncot, mikor a madaraktól megtudta, hogy milyen bánatban van az édesanyjuk. Befogatott egy aranyos kocsiba hat lovat s úgy vitette őket haza. Amikor már közel voltak a kis faluhoz meg a kicsi házhoz, a fülemile énekelni kezdett:

Jönnek a vitézek
Aranyos hintóval,
Bársonyos ruhában,
Hat fekete lóval.

Az öregasszony hallgatózni kezdett, de még nem tudta bizonyosan, hogy az ő fülemiléje énekel-e, mert csak tovább búsult.

Akkor a fürjmadár gyújtott rá egy nótára:

Itt a Pista, itt a János,
Itt a Ferkó, mind a három!
Lesz nagy öröm a kis házban,
Heje huja, dínom-dánom!

Mikor pedig a szép aranyos hintó megállott a ház előtt, a fecske megkopogtatta az ablakot s beszólott az öregasszonynak:

Kip-kop, kip-kop, jó estét,
Adjon Isten szerencsét.
Vendéged jött, dínom-dánom,
Legényfiad, mind a három.

Mikor ezt meghallotta az öregasszony, kiszaladt a kis ház elé s majd megszakadt a szíve a nagy örömben. Egyszerre szerette volna ölelni mind a három fiát, majd hogy táncra kerekedtek, olyan jó kedvük támadt. Talán még ma is élnek, szeretetben, békeségben, ha meg nem haltak.